

Strategi för Jordbruksverkets medverkan i det regionala tillväxtarbetet 2014-2020

Regeringen har gett Jordbruksverket i uppdrag att ta fram en strategi för sin medverkan i det regionala tillväxtarbetet under perioden 2014-2020. Syftet är att skapa förutsättningar för bättre samverkan mellan myndigheter och aktörer med regionalt utvecklingsansvar.

I denna strategi beskriver vi hur vi ser på vår roll och hur vi tolkar vårt uppdrag. Vi lyfter de områden där vi framförallt vill arbeta tillsammans med regionala aktörer för att bidra i det regionala tillväxtarbetet. Samt beskriver vi hur samverkan kan se ut.

Innehåll

1	Inledning.....	1
1.1	Disposition.....	1
2	Bakgrund.....	1
2.1	Jordbruksverkets uppdrag.....	1
2.2	Jordbruksverkets interna strategi.....	1
2.3	Regeringsuppdraget.....	2
2.4	En dynamisk tid.....	2
2.4.1	Enklare tillsammans.....	3
3	Strategin	3
3.1	Målen för vårt deltagande i den regionala tillväxtpolitiken.....	3
3.1.1	Effektmål, detta vill vi bidra till genom strategin.....	3
3.1.2	Produktmål, detta vill vi att strategin ska vara.....	4
3.2	Landsbygd.....	4
3.2.1	Landsbygdsprogram och Fiskefond.....	4
3.2.2	Kunskap kring landsbygd.....	6
3.2.3	Landsbygdssäkring.....	7
3.3	Energiomställning.....	8
3.4	Hållbar mat.....	10
4.	Genomförande, utvärdering och uppföljning.....	11
3.5	Genomförande.....	11
3.6	Utvärdering.....	11
3.7	Uppföljning.....	11

1 Inledning

Denna strategi är en vägledning för Jordbruksverkets långsiktiga medverkan i det regionala tillväxtarbetet. Strategin visar vilken roll Jordbruksverket kan och har ambitionen att ta.

Målgrupp för dokumentet är regeringen, den nationella myndighetsnivån och de regionalt tillväxtansvariga samt Jordbruksverket självt.

1.1 Disposition

I kapitel två ges en bakgrund till denna strategi. Här beskrivs vårt uppdrag, hur vi har hanterat detta hittills och innebörden av regeringsuppdraget som ligger till grund för strategin. I kapitel 3 finns själva strategin med mål och beskrivningar av de områden vi vill prioritera i det regionala tillväxtarbetet. Samt på vilket sätt vi vill samverka med nationella och regionalt tillväxtansvariga aktörer. I kapitel 4 beskrivs strategins genomförande och uppföljning.

2 Bakgrund

2.1 Jordbruksverkets uppdrag

§8 i Jordbruksverkets instruktion lyder; *Myndigheten ska medverka i genomförandet av det regionala tillväxtarbetet med utgångspunkt i förordningen (2007:713) om regionalt tillväxtarbete och i enlighet med prioriteringarna i den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning.* Genomförandet av denna paragraf beskrivs genom denna strategi.

2.2 Jordbruksverkets interna strategi

Jordbruksverket har sedan år 2010 arbetat efter en intern strategi för vårt bidrag i det regionala tillväxtarbetet och för uppfyllande av §8. Denna har som övergripande mål ett landsbygdsintegrerat Sverige. Strategin fokuserar på tre sakområden;

- Landsbygdsutveckling generellt och mer specifikt landsbygdsprogrammet, landsbygds kunskap och landsbygdssäkring
- Sverige det nya matlandet. Vi är en bred matmyndighet och arbetar för en hållbar och konkurrenskraftig matproduktion
- De gröna näringarnas bidrag i samhällets energiomställning.

Den interna strategin bygger på att vi genom de verksamheter vi bedriver också kopplar ett regionalt perspektiv. Samverkan har framförallt skett genom länsstyrelserna. Vi har

även deltagit i sammanhang för regionalt tillväxtansvariga som Tillväxtverket med flera anordnat.

2.3 Regeringsuppdraget

Regeringen gav genom beslut den 28 maj 2014 Jordbruksverket i uppdrag att ta fram en strategi för medverkan i det regionala tillväxtarbetet under perioden 2014-2020. Av strategin ska framgå inom vilka områden och frågor som Jordbruksverket medverkar i det regionala tillväxtarbetet samt i vilka avseenden som regionala utvecklingsstrategier och regionala prioriteringar beaktas.

Strategin ska beskriva hur Jordbruksverket avser bidra till en utvecklad samverkan och dialog med regionalt utvecklingsansvariga aktörer. Den ska beskriva hur Jordbruksverkets samverkan med andra nationella myndigheter kan utvecklas i förhållande till regionalt utvecklingsansvariga aktörer.

Strategin ska grunda sig på någon eller flera av prioriteringarna i den Nationella strategin för regional tillväxt och attraktionskraft 2014-2020. Regeringens övergripande prioriteringar för den regionala tillväxtpolitiken är Innovation och företagande, Attraktiva miljöer, Kompetensförsörjning och Internationellt och gränsöverskridande samarbete.

Jämfört med tidigare interna strategier vill regeringen att det ska bli tydligare *vad* vi tänker göra. *Hur* vi avser bidra till utvecklad samverkan och dialog med regionalt utvecklingsansvariga och *vad* det innebär i handling och vilken nytta det medför kopplat till vårt uppdrag. Vi förväntas ha god kunskap om och ta hänsyn till regionala förutsättningar och prioriteringar för att skapa bästa möjliga effekt av verksamhet och resurser regionalt och lokalt.

Strategin ska ha ett externt fokus, vilket innebär att andra aktörer ska kunna finna vägledning kring Jordbruksverkets roll och vad vi kan bidra med.

2.4 En dynamisk tid

Det regionala tillväxtarbetet är just nu inne i ett dynamiskt skede. Från årsskiftet 2015 har flera nya regioner bildats och arbetar för att hitta sina former. Tidigare regionbildningar är också relativt nya och har kommit olika långt i att finna sin roll. Efter valet hösten 2014 har flera regioner nya styren som kan förväntas ha nya ambitioner för de regionala strategierna. Samtidigt ska EUs strategi EU-2020 börja genomföras genom regionalfond, socialfond, landsbygdsprogram och fiskefond. Här är vi nu inne i en hektisk förberedelsestid. Denna skiljer sig från den genomförandetid som kommer att prägla resten av perioden. Regeringen har aviserat en ny inriktning kring hur den nationella nivån ska förhålla sig till den regionala tillväxtpolitiken. Denna ska presenteras innan sommaren 2015.

Ovanstående sammantaget ger en ganska spretig och osäker bild kring vilken riktning både de nationella och regionala nivåerna ska ta. Detta påverkar också denna strategi. Framförallt på så sätt att vi har svårt att precisera samarbetsformer. Vi har idag ingen klar bild av regionernas förväntningar på oss som nationell myndighet. Vi har inte heller samarbetsytorna klara.

Denna strategi beskriver därför framförallt vilka områden vi arbetar med som har klara kopplingar till det regionala tillväxtarbetet. Samt hur vi i närtid avser att samverka med den regionala och nationella nivån. Formerna i det längre perspektivet behöver fortsatt utvecklas i samverkan med den nya nationella politiken och i samklang med regionernas utveckling och förväntningar.

2.4.1 Enklare tillsammans

Jordbruksverket arbetar sedan år 2012 efter en ny färdplan där visionen är *Enklare Tillsammans*. Grundtanken i detta är att samverkan är en förutsättning för oss att lyckas med våra ofta breda och komplexa uppdrag. För att samverkan ska vara effektiv är det viktigt att var och ens roll är tydlig och känd. Enklare tillsammans är en bra ingång i vår medverkan i det regionala tillväxtarbetet.

3 Strategin

3.1 Målen för vårt deltagande i den regionala tillväxtpolitiken

Som sektorsmyndighet för jordbruks- och landsbygdsfrågor är den självklara utgångspunkten i frågor om regional tillväxt att landsbygdens resurser och potential ska tas tillvara. Det handlar både om de markbundna fysiska resurserna mat och energi, de mjuka värdena i form av attraktiva livsmiljöer och de mänskliga resurserna samt möjligheterna till sysselsättning.

OECD:s uppföljning¹ av den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning pekar på att landsbygdsdimensionen i det regionala tillväxtarbetet behöver utvecklas. Framför allt lyfter man tillväxtpotentialen inom förnybar energi och behovet av bättre samverkan mellan stad och land. Jordbruksverkets medverkan i det regionala tillväxtarbetet kan hjälpa till att överbrygga detta glapp.

Flera av jordbruksverkets kärnuppgifter har koppling till regional tillväxt. För att vi ska klara vårt uppdrag är ofta en samverkan med den regionala tillväxtpolitiken en förutsättning. De regionala aktörerna behöver också, i varierande grad, inkludera ”våra” frågor och samverka med oss för att nå sina mål. Vi vill med denna strategi visa vilka områden som är särskilt viktiga och hur samverkan kan ske.

3.1.1 Effektmål, detta vill vi bidra till genom strategin

- Ett balanserat regionalt tillväxtarbete där glesa miljöers utveckling tillmäts samma värde som täta miljöers.
- Att energiomställningen med energieffektivisering, produktion och konsumtion av förnybar energi blir en grön regional tillväxtmotor

---

¹ OECD Territorial Review Sweden 2010

- Att produktion, förädling och konsumtion av mat blir en viktig och naturlig faktor för regional utveckling
- En effektiv samverkan vertikalt, genom samverkan med andra myndigheter, och horisontellt mellan den statliga och regionala nivån

3.1.2 Produktmål, detta vill vi att strategin ska vara

- Strategin ska utgöra en bred grund för verkets arbete inom området
- Strategin ska visa regeringen och nationella myndigheter, särskilt Tillväxtverket, hur vi ser på vår roll och våra möjligheter
- Strategin ska tydliggöra vår roll och vårt kompetensområde för regionalt tillväxtansvariga

3.2 Landsbygd

Mål; Ett balanserat regionalt tillväxtarbete där glesa miljöers utveckling tillmäts samma värde som täta miljöers.

Målet vill vi nå genom landsbygdsprogrammet, inklusive bredbandsstöd, landsbygds kunskap och landsbygds säkring.

Våra samarbetspartners på nationell nivå är främst Tillväxtverket, PTS, ESF-rådet och länsstyrelserna.

Koppling till de regionalt tillväxtansvariga finns i programgenomförande. Ytterligare åren behövs för landsbygds kunskap och landsbygds säkring.

3.2.1 Landsbygdsprogram och Fiskefond

Jordbruksverket bistår Regeringskansliet i förberedelserna av programperioden för 2014-2020 för EU:s sammanhållningspolitik och politiken för landsbygds- och havs- och fiskerifonderna inklusive arbetet med en partnerskapsöverenskommelse med EU-kommissionen. Utifrån vårt ansvarsområde ska vi bistå de regionala aktörer som fått i uppdrag att utarbeta förslag till strukturfondsprogram eller motsvarande.

Landsbygdsprogrammet och fiskefonden, kopplat till EU2020, är en stor del av Jordbruksverkets verksamhet. Arbetet innehåller flera viktiga delar där vi har direkta eller indirekta kopplingar till den regionala tillväxtpolitiken. Dels är programmet framtaget och ska genomföras i samklang med den regionala tillväxtpolitiken. Dels har flera insatser inom programmen en stark koppling till de regionala strategierna. Särskilt vårt att lyfta är stöd till bredbandsutbyggnad.

Nedan följer en beskrivning av prioriterade områden samt hur samverkan sker inom respektive område.

3.2.1.1 Regionala handlingsplaner

Regionala handlingsplaner skrivs av Jordbruksverkets stödmyndigheter, det vill säga Länsstyrelserna, Sametinget, Skogsstyrelsen och Tillväxtverket. Det är viktiga styrdokument som visar hur landsbygdsprogrammet samt havs- och fiskeriprogrammet ska genomföras på regional nivå. Här kan stödsökande läsa hur stödmyndigheterna kommer att prioritera bland ansökningar för att välja ut de som på bästa sätt styr mot målen i programmen. På så sätt finns en sammanhållen, tydlig, transparent och strategisk plan som visar hur stödmyndigheterna ska utveckla jordbruket, landsbygden, fisket och vattenbruket. Viktiga prioriteringar kan exempelvis handla om att ge goda förutsättningar för företagande på landsbygden, att öka bredbandsutbyggnaden, att bidra till kommersiell service på landsbygden.

Handlingsplanerna ska jämställdhetsintegreras i syfte att skapa förutsättningar för en regional utveckling på jämlika villkor. Handlingsplanen innehåller även en kommunikationsplan samt ett kapitel om partnerskap som visar hur stödmyndigheten arbetar med samverkan, förankring och dialog. I handlingsplanen redovisas även hur olika insatsområden bidrar till att öka måluppfyllelsen på andra områden, exempelvis miljöområdet och de nationella miljö kvalitetsmålen. Kopplingen till RUP (Regionala utvecklingsprogram) och RUS (Regionala utvecklingsstrategier) görs också vilket innebär en direkt koppling till den regionala tillväxtpolitiken.

Landsbygdsprogrammet och fiskefonden samordnas även med regionalfond och socialfond i något som kallas fondsamverkan. Denna samverkan är viktig för att samordna den nationella nivån. Förutsättningar finns då att den nationella nivån samlat ska möta den regionala nivåns behov.

3.2.1.2 Lokalt ledd Utveckling

I nuvarande programperiod är det möjligt att jobba med lokalt ledd utveckling genom leadermetoden inom fyra fonder. Det är Jordbruksverket som ansvarar för samordningen av de fyra fonderna genom tre program. Under 2014 arbetade lokala partnerskap med att skriva utvecklingsstrategier kopplat till lokalt ledd utveckling. Dessa strategier ska utgå från regionala utvecklingsstrategier eller planer.

De lokala strategierna ska beskriva vilka insatser det aktuella området behöver för att utvecklas till attraktiva, konkurrenskraftiga områden och som ska stimulera ökad sysselsättning och nya företag. Varje område har själva bestämt vilka fonder de vill integrera i sina strategier. Leaderområden med samma fonder kan inte överlappa varandra. Områdena ska vara funktionella och ändamålsenliga med tillräcklig kapacitet för att arbeta enligt leadermetoden med mobilisering, idéutveckling, strategisk utveckling och nytänkande. I varje område ska det finnas ett leaderkontor som hjälper till att mobilisera, informera, idéutveckla och ta emot ansökningar. Pågående insatser och projekt kopplas ihop så att det skapas synergieffekter där samverkan mellan privat, ideell och offentlig sektor är centralt.

I de lokala utvecklingsstrategierna ska det framgå på vilket sätt de tänker samspela med andra strategier i området. Det handlar om att identifiera andra strategier, regionala utvecklingsplaner, regionala handlingsprogram samt kommunala strategier och tematiska utvecklingsplaner (t ex turism och näringslivsutveckling) för att visa på hur dessa kompletterar strategin för området.

De lokala utvecklingsgrupperna ska positionera sina strategier så att det skapas ett mervärde till de insatser som redan görs och kommer att göras av andra aktörer. Strategierna kan inte omfatta allt eller ge allt samma vikt, så det är viktigt att göra aktiva val kring vilka mål, aktiviteter och insatsområden som har den största möjligheten att skapa förändringar. De ska beskriva hur målen i strategin sätts in i ett större sammanhang och skapar kopplingar utåt så att de tillsammans med andra myndigheter och organisationer skapar största möjliga utveckling med de resurser som finns.

Den väg Sverige har valt kring Lokalt ledd utveckling för åren 2014-2020 innebär en samordning på nationell nivå för att möta och stödja den regionala och lokala nivån.

3.2.1.3 Bredband

Ett snabbt bredband med jämn och säker funktion är viktigt i dagens samhälle. Staden liksom landsbygden är i behov av ett bra bredband för att kunna delta i det digitala samhället och använda de kommersiella och offentliga tjänster som växer fram. Ett bra bredband för stad och land närmare varandra genom att överbrygga fysiska avstånd. Det skapar möjlighet för företag att bedriva sin verksamhet och nå sina kunder i hela landet. Det ger förutsättningar för innovationskraft, att kunna vara och arbeta oavsett var du befinner dig. Bra bredband är viktigt för att hela Sverige ska kunna leva.

I städerna har idag drygt 60 procent av befolkningen tillgång till ett snabbt bredband med hög kapacitet via fiber. Motsvarande siffra på landsbygden är idag knappt 20 procent. För programperioden finns 3,25 miljarder kronor öronmärkta som bredbandsstöd till landsbygden. Med de insatser som nu görs beräknar vi att närmare 60 procent av landsbygdens befolkning kommer att ha tillgång till ett snabbt bredband år 2020.

I många kommuner och län finns det idag bredbandsstrategier framtagna. Det är ett villkor för att kunna få stöd via landsbygdsprogrammet att projektet inte strider mot en kommunal eller regional bredbandsstrategi när det finns en sådan. Det finns ett samband mellan att det finns lokala och regionala bredbandsstrategier och hur fort utbyggnaden går i ett område.

På nationell nivå sker samverkan framförallt med PTS. I dagsläget sker ingen direkt samverkan med regionalt tillväxtansvariga. Samverkan sker istället indirekt via länsstyrelser. Länsstyrelserna har i de flesta fall en strategisk roll för samverkan inom länet och har uppdrag inom EUs Digitala agenda.

Det närmaste året är utmaningen för oss att få det nya stödet att fungera i alla län. Vi kommer också att ha överblick över hela systemet med pengar till bredbandsutbyggnaden – Regionalfonden, Landsbygdsprogrammet och kommunala medel. Den strategiska nivån behöver få en koppling till den regionala nivån. Om vi, Tillväxtverket, PTS eller Bredbandsforum ska ta detta är i dagsläget oklart.

3.2.2 Kunskap kring landsbygd

Sverige har urbaniserats i en takt som är snabbare än de flesta andra länder i världen, även om SCB menar att denna process nu har avstannat. Urbaniseringen har skapat nya utmaningar främst inom landsbygdens framtida kompetensförsörjning, försörjningsbörda och innovationskraft. Denna snabba utveckling är nog den främsta

anledningen till att många frågor som berör relationen mellan stad och land ofta blir polariserade och onyanserade. Detta onyanserade synsätt skapar problem när man ska förhålla sig till landsbygdens konkurrenskraft, hållbarhet och regionala tillväxt.

För att skapa en framtida tillväxt för alla delar av landet finns det ett starkt behov av att samla, bygga och sprida kunskap om landsbygderna. Det är fortfarande cirka en tredjedel av Sveriges befolkning som bor på landsbygden. Jordbruksverket har genomfört ett arbete med att ge ett landsbygdsperspektiv inom en rad viktiga områden, ett arbete som kallas *Allt om landet*. Det är en webbpublikation som samlar kunskap om Sveriges landsbygder och har en bred ansats med en rad olika fördjupningar. Statistiken som ligger till grund för detta finns tillgänglig i en databas på Jordbruksverkets hemsida och denna har varit till nytta för arbetet med de regionala utvecklingsstrategierna men även byggandet av det nya landsbygdsprogrammet.

Under 2015 fortsätter arbetet med att stärka Jordbruksverkets funktion i att samla kompetens kring förhållandet mellan stad och landsbygd. Den främsta arenan för att sprida kunskapen kommer fortsatt att vara via webbpublikationen *Allt om landet*, med tillhörande databas. Någon särskild samverkan med nationella aktörer eller regionalt tillväxtansvariga är inte planerad för *Allt om landet*. Den bör istället lyftas på de arenor som skapas för möten mellan den nationella och regionala nivån.

3.2.3 Landsbygdssäkring

I en utvärdering –*Med örat mot marken*, som Tillväxtverket gjort av myndigheternas medverket i det regionala tillväxtarbetet, har de regionalt tillväxtansvariga aktörerna fått ranka frågor som de anser mycket angelägna. Som nummer fyra i denna lista kommer gles- och landsbygders förutsättningar. Bland annat lyfter de regionala aktörerna fram att myndigheternas medverkan inom detta område bör ske via kunskaps- och metodutveckling. Samtidigt lyfts det av flera län att det är begränsande att utvecklingsansvaret för landsbygden idag är uppdelat mellan länsstyrelser och regioner. Det är ett stort problem om regionalt tillväxtansvariga inte ser landsbygderna som en del av sitt arbete eftersom det finns landsbygdsutvecklingspengar på länsstyrelserna. Regional utveckling handlar om utveckling av hela regionen. För regionalt utvecklingsansvariga aktörer måste landsbygden och landsbygdsutveckling vara ett högst centralt område.

Inom forskningen talar man om att det idag existerar ”en urban hegemoni”. Det innebär att staden är norm och landsbygden är avvikande. Lösningen är en fortsatt urbanisering. Forskaren Malin Rönnblom har studerat denna stadsnorm i statliga styrdokument. Hon ser att staden skapas i relation till landsbygden, och ofta på ett sätt som innebär att staden går ”vinnande” ut ur den relationen. Staden som representant för modernitet, tillväxt, framgång och utveckling behöver en spegling i landsbygden ”kusinen från landet” för att visa på sin förträfflighet.

Stadsnormen finns även på regional nivå. Aline Kärrbäck har studerat regionala tillväxtstrategier och konstaterar att ”det finns en tilltro till stadens förmåga att föra hela regionen framåt. Därmed behöver inte satsningar på staden legitimeras.” Det är därför en reell utmaning på den regionala nivån att utveckla både centrum och periferi. Att få en balans mellan utveckling av centralort och småort. Att tillmäta det lilla värde såsom det stora. Att hantera olika tillväxttakt i olika delar av regionen. Men även att behandla regioninvånare rättvist. Landsbygdsbor ges ofta ett ansvar att fixa själva, medan det

offentliga ser ett ansvar för stadens problem eller utmaningar. På landsbygden anses de boende ofta bäst själva kunna hitta sina egna lösningar när landsbygden inte passar in i normen.

För att kunna beakta landsbygden behöver man kunskap om dess särart och vad som kan göra den problematisk. Landsbygdssäkring är ett verktyg för att omsätta denna kunskap och bli medveten om effekter för landsbygden. Genom att metodiskt och inför varje beslut ställa frågorna "hur påverkar det här möjligheten att leva på landsbygden?" och "innebär det här fler eller färre jobb på landsbygden?" kan landsbygdsperspektivet tas in i offentlig styrning.

Flera länder arbetar idag med landsbygdssäkring på olika offentliga nivåer. I sin enklaste form kan säkringen vara en checklista. Mer utvecklat handlar det om att integrera, för landsbygden viktiga aspekter, i en hel verksamhet. Lokalt finns idag flera kommuner som jobbar med, eller har ambition att införa, landsbygdssäkring. Det finns även länsstyrelser som har en önskan att landsbygdssäkra.

Vi har internt arbetat med landsbygdssäkring i två år. Vi får frågor från både kommunal och regional nivå kring hur man kan landsbygdssäkra. Vi har dock inget uttalat uppdrag eller aktivt arbete att stödja kring landsbygdssäkring. Vi ser vinster med landsbygdssäkring även på regional nivå. Om vårt uppdrag medger, och resurser och efterfrågan finns, kan vi bidra här.

3.3 Energiomställning

Mål; Att energiomställningen med energieffektivisering, produktion och konsumtion av förnybar energi blir en grön regional tillväxtmotor.

Samverkan på nationell nivå sker framförallt med Energimyndigheterna och länsstyrelserna.

Samverkan med regionalt tillväxtansvariga sker indirekt via länsstyrelser eller på andras arenor.

Genom ett ökat fokus mot den regionala nivån kan energiomställningen kombineras med en hållbar regional utveckling.

För att få en hållbar utveckling måste vi bland annat ställa om energianvändningen. Vi måste gå från ett samhälle som bygger på fossil energi till ett samhälle som använder sig av förnybar energi och därtill göra de energieffektiviseringar och energibesparingar som är nödvändiga.

Energiomställningen har flera direkta kopplingar till Jordbruksverkets uppdrag kring Jordbruk, landsbygd, klimat och livskraftiga företag i hela landet. Energiproduktion har koppling till jordbruk och markanvändning. Både för odling av energigrödor som en del i växtföljden eller för att få en användning av jordbruksmark som annars skulle läggas i träda eller övergå till skogsmark. Rötning av gödsel kan öka konkurrenskraften hos djurföretag som i sin tur kan vara motorer för lokalt näringsliv.

Energiomställningen ger möjlighet till nya företagsidéer och sysselsättning. Våra stöd till energi- och klimatinvesteringar har visats ha goda sysselsättningseffekter. Samtidigt

är det viktigt att vårt arbete för lokal produktion hänger ihop med energipolitiken i stort. Kostnaden för småskalig förnybar energiproduktion kan inte jämföras med sedan länge avbetalad vattenkraft eller billig fossil energi. Den nya energin är därför beroende av att det finns en betalningsvilja för denna energi i samhället.

Eftersom förnybar energi med fördel kan produceras och konsumeras lokalt/regionalt bör energiomställningen bli en viktig del i det regionala tillväxtarbetet. Samtidigt ser inte energifrågan lika ut i hela landet. Inte minst när det gäller tillgång till förnybar energi finns det stora skillnader mellan olika delar av landet. Hur man arbetar med energiomställning kan därför skifta utifrån regionala förutsättningar och behov.

I dagsläget arbetar Jordbruksverket med energifrågor mot landsbygdens företag genom landsbygdsprogrammet i samverkan med länsstyrelserna. Utöver arbetet med landsbygdsprogrammet jobbar Jordbruksverket för en minskad energianvändning genom energieffektivisering och smarta lösningar samt för att öka produktionen och konsumtionen av förnybar energi för att ersätta den fossila. Vi samverkar även med Energimyndigheten i flera frågor.

Jordbruksverket arbetar med energiomställning genom att stimulera och stödja aktiviteter som ökar kunskapen om energieffektivisering och möjligheterna med förnybar energi. Genom information om stöd till energieffektivisering, produktion och förädling av energiråvaror och nyttan med en omställning från fossil energi till förnybar energi försöker vi skapa incitament för företagen att vidta åtgärder inom energianvändningen. Arbetet omfattar även samarbeten med olika myndigheter och organisationer/föreningar som har energi, jordbruk och/eller landsbygd som område. Vi arbetar även i olika nätverk, referensgrupper eller enskilda kontakter med olika energi- och klimatfrågor. Jordbruksverket granskar även länsstyrelsernas strategier så att energi och klimat tydligt finns med.

I det nya landsbygdsprogrammet planerar vi insatser inom kompetensutveckling och rådgivning på energiområdet. Dessa kurser skulle kunna gynna regional utveckling och tillväxt på landsbygden beroende på innehåll och utformning.

Jordbruksverket driver det nationella projektet minskad klimatpåverkan med syfte att tillgängliggöra information om energieffektivisering och produktion och användning av fleråriga energigrödor, skapa kontakter mellan odlare, engagera, öka kännedom om positiva miljöeffekter och öka kunskapen hos beslutsfattare. Målgrupperna är värmeverk, kommuner och jordbrukare och inriktningen är lokal och regional.

Tänkbara åtgärder längre fram i programperioden är;

- Utifrån hur energiomställningen kopplar till regional utveckling och tillväxt på landsbygden utforma hur vi ska jobba med energiomställning tillsammans med regionala tillväxtaktörer så att vi samtidigt får en regional utveckling och tillväxt på landsbygden.
- Identifiera vilka regionala tillväxtaktörer utöver landsbygdsnätverket, LAG-grupperna, länsstyrelserna, LRF, Agroväst m.fl. samt HS som Jordbruksverket borde samverka med i dessa frågor.

- Identifiera om samarbetet kan utvecklas mot regional utveckling och tillväxt på landsbygden med Energimyndigheten och Naturvårdsverket samt samarbete kan inledas med fler myndigheter såsom t.ex. Tillväxtverket.

3.4 Hållbar mat

Mål; Att produktion, förädling och konsumtion av mat blir en viktig och naturlig faktor för regional utveckling

Samverkan på nationell nivå sker framförallt med Livsmedelsverket och länsstyrelserna.

Samverkan mot regionala tillväxtansvariga sker idag inte på egna arenor.

Hållbar mat är ett prioriterat område för Jordbruksverket. Genom att utveckla och sprida kunskap, genom intern och extern samverkan liksom genom våra stödprogram, regler och analysverktyg påverkar Jordbruksverket både produktion, konsumtion och export av mat.

Från att Sverige var helt okänt som matland år 2010 är vi nu en spännande och internationellt omtalad matnation. Vi har goda och hälsosamma råvaror, en innovativ förädling, kreativa kockar och allt fler platser som skapar attraktiva besökskoncept med maten som en viktig ingrediens. Det har lett till en ökad matturism i Sverige, vilket skapar nya möjligheter till utveckling av företag kring mat och besöksnäring. Intresset för svenska produkter och svensk mat bidrar till en växande exportmarknad, där nya samverkansprojekt underlättar även för mindre företag att hitta nya marknader.

Genom att koppla en produkt med den plats där den produceras finns möjlighet att skapa berättelser som synliggör både kulturarv, kulturmiljö och våra traditioner tillsammans med hållbarhetsfrågor och nya upplevelser. Jordbruksverkets arbete med att utveckla gastronomiska regioner har bidragit till ökad kunskap om möjligheterna med plats och produkt för en ökad konkurrenskraft. Ett utvecklingsbart koncept för att sprida den kunskapen finns på Smaka Sverige, www.smakasverige.jordbruksverket.se

Mat har i Sverige en outnyttjad potential i att stärka regional identitet och tillväxt. Livsmedelsföretag i sig skapar sysselsättning. Samtidigt är mat en motor i att utveckla attraktiva turistmål. Vi menar därför att mat bör spela en roll i det regionala tillväxtarbetet i högre grad än idag. Jordbruksverket kan bidra med kunskap och samverkan för att arbeta med mat på ett strategiskt sätt.

I kunskapsbanken Smaka Sverige, som lanserades i december 2014, finns en bredd av kunskaper om regionspecifika produkter digitalt samlade. I samband med lanseringen informerade vi på bred front på nationell, regional och lokal nivå. Utifrån den basen planerar vi som nästa steg att med länsstyrelserna som bas aktivt informera berörda aktörer på regional och lokal nivå om de möjligheter som kunskapsbanken erbjuder. Målgruppen för kunskapsbanken är både matbranschen men också aktörer inom besöksnäringen, landsbygdsutvecklare, näringslivsutvecklare med flera.

I regeringsuppdraget att fortsätta utveckla kunskap om traditionell småskalig matkultur kommer vi att arbeta tillsammans med flera myndigheter och aktörer. Våra utpekade samarbetspartners är Riksantikvarieämbetet, Institutet för språk och folkminnen och

Sametinget. En plan för det arbetet kommer att vara färdig i maj 2015, en delrapport ska göras till näringsdepartementet i maj 2017 och en slutrapport ska presenteras i april 2019. Uppdraget syftar till att skapa en ökad kännedom om och nyfikenhet på vår mat och våra mattraditioner, om vår kulturmiljö och immateriella kulturvärden. Den kunskapen bidrar till bilden av Sverige både för våra invånare och våra besökare och ska addera värden till de företag som verkar på landsbygden i form av ökad attraktivitet och konkurrenskraft.

Klimat-, växt-, djur-, marknads-, och landsbygdsfrågor inom Jordbruksverket bidrar alla till Sveriges kunskapsutveckling inom matområdet. Det prioriterade arbetet med hållbar mat är en viktig del i att hålla ihop olika sorters kunskap till en förståelig och kommunicerbar helhet. Genom ökad samverkan och planerade kampanjsatsningar ska kunskapen få en ökad genomslagskraft. En arena där arbetet med hållbar mat finns med är MAT-eventet i Växjö, i år MAT2015. När arbetet med hållbar mat hunnit en bit på väg är det troligt att vi identifierar fler behov av arenor för erfarenhetsutbyten, utveckling och innovationer.

4. Genomförande, utvärdering och uppföljning

3.5 Genomförande

Denna strategi är inget som ska genomföras vid sidan av övrig verksamhet utan som en del av. Det innebär att våra ambitioner för den regionala tillväxtpolitiken integreras i genomförandet av våra grunduppdrag. Samverkan på den regionala arenan är en möjlighet att växla upp vårt arbete. Genom att i högre grad beskriva vilken nytta vi kan ha av ett regionalt perspektiv får vi också större effekt i det vi gör, på flera områden.

Att ha en god förståelse för vår och andras roll är en förutsättning för en effektiv samverkan. Vi ser inte det som vår roll att skapa nya arenor där vi möter regionalt tillväxtansvariga. Huvudingången är att delta aktivt på de särskilda arenor som Tillväxtverket skapar för möten mellan nationella aktörer och regionalt tillväxtansvariga.

3.6 Utvärdering

Strategin utvärderas mot uppställda mål årligen i samband med årsredovisningen.

3.7 Uppföljning

Vi är nu inne i en brytningstid mellan att avsluta den gamla programperioden och inleda den nya. Flera regioner är inne i en dynamisk fas. Vi har också en revidering av regeringens syn på regional tillväxtpolitik på gång. Vi har därför valt en något passiv strategi, formbar utifrån regeringens nya ambitioner och regionernas framväxt och behov.

Med bakgrund i detta ser vi därför ett behov av att se över och revidera denna strategi relativt snart. Då vårt uppdrag, regionernas önskemål och regeringens ambitioner är tydligare. Vi planerar därför en översyn och revidering under år 2017.

